

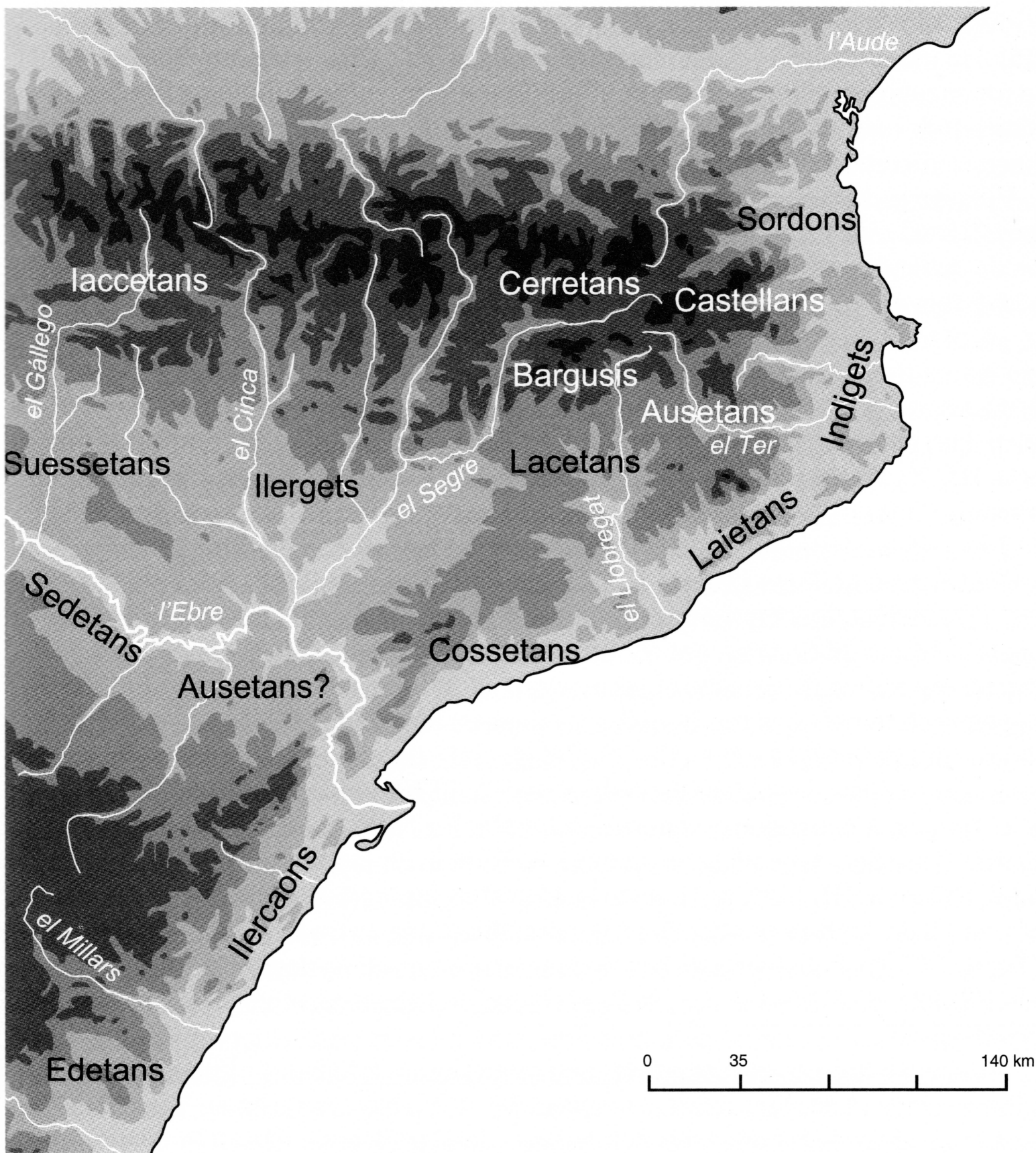

Figura 6. El mapa de les ètnies ibèriques va ser fixat per Bosch i Gimpera, i des d'aleshores ha variat poc

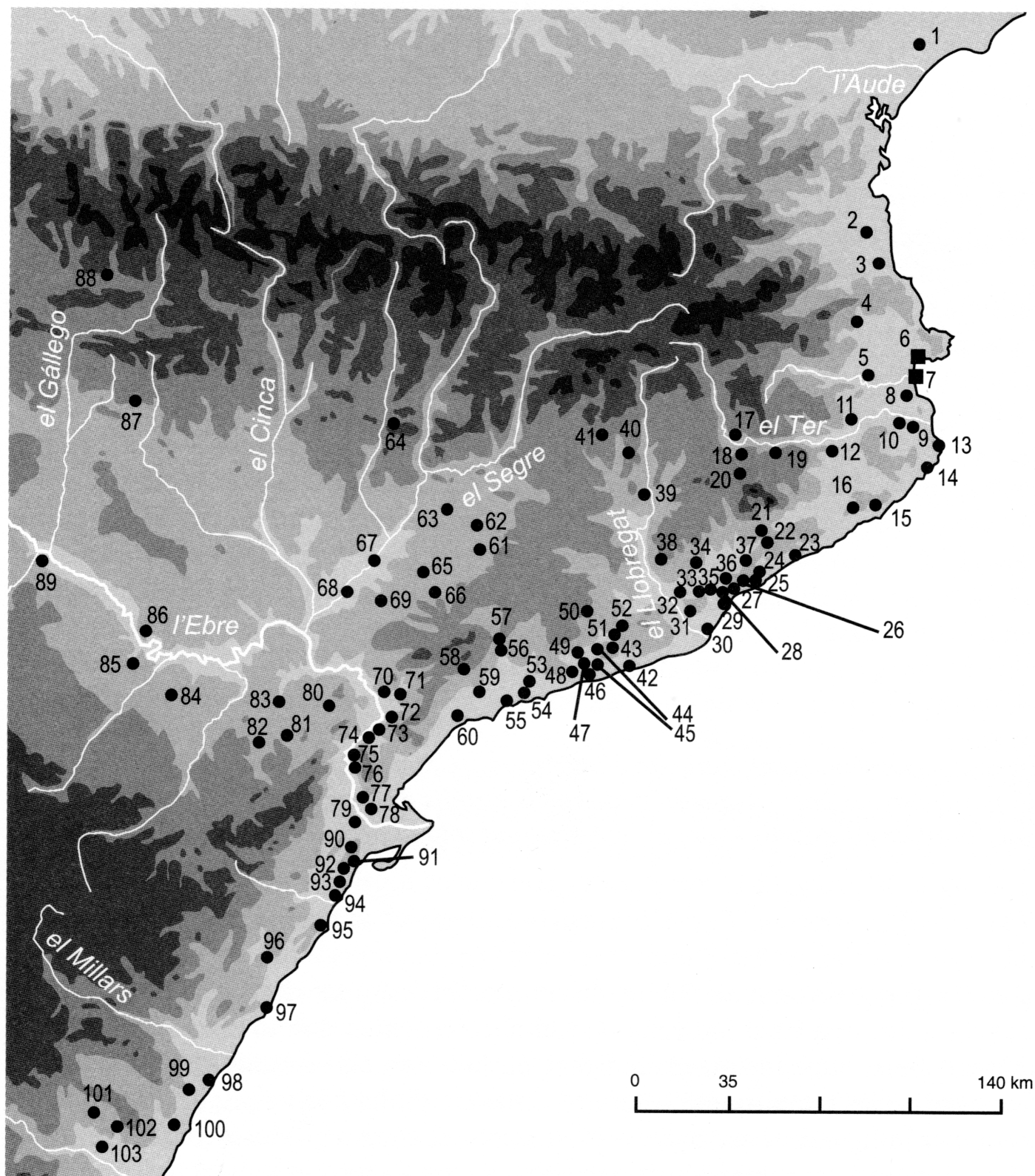

Figura 3. Principals assentaments de la Ibèria septentrional

1. Anserona	10. Puig de Serra (necròpolis) (Serra de Daró)
2. Ruscino (Castell-rosselló)	11. Puig de Sant Julià (Sant Julià de Ramis, Gironès)
3. Iliberris (Elna)	12. Anglès, necròpolis
4. Agullana (necròpoli) (Alt Empordà)	13. Fonollera (Torroella de Montgrí, Baix Empordà)
5. Mas Castellar (Pontós, Alt Empordà)	14. El Castell de la Fosca (Palamós, Baix Empordà)
6. <i>Rhode</i> (Roses, Alt Empordà)	15. El Puig Castellet (Lloret de Mar, Selva)
7. <i>Empòrion</i> -Empúries (l'Escala, Alt Empordà)	16. Montbarbat
8. Vilanera (necròpoli) (l'Escala, Alt Empordà)	17. L'Esquerda (Roda de Ter, Osona)
9. Puig de Sant Andreu, Illa d'en Reixac (Ullastret, Alt Empordà)	

18. Casol de Puig Castellet (Folgueroles, Osona)
19. El Coll (Susqueda-Osor, Selva)
20. Turó del Montgròs (el Brull, Osona)
21. Can Rossell (Llinars del Vallès, Vallès Oriental)
22. Turó del Vent (Llinars del Vallès, Vallès Oriental)
23. Torre dels Encantats (Arenys de Mar, Maresme)
24. Burriac i necròpoli del Turó dels Dos Pins (Cabrera de Dalt, Maresme)
25. Cova de les Encantades (Cabrera de Dalt, Maresme)
26. La Cadira del Bisbe (Premià de Dalt, Maresme)
27. Turó d'en Boscà i Santuari de Mont Aguilar (Badalona, Barcelonès)
28. Puig Castellar (Santa Coloma de Gramenet, Barcelonès)
29. Can Calvet (Santa Coloma de Gramenet, Barcelonès)
30. Montjuïc (Barcelona, Barcelonès)
31. La Penya del Moro (Sant Just Desvern, Barcelonès)
32. Can Fatjó (Rubí, Vallès Occidental)
33. Turó de ca n'Oliver (Cerdanyola, Vallès Occidental)
34. Pla de la Bruguera (Castellar del Vallès, Vallès Occidental)
35. Can Xercavins (Cerdanyola, Vallès Occidental)
36. Castellruf (Santa Maria de Martorelles, Vallès Oriental)
37. Céllecs (Òrrius, Maresme)
38. Rellinars (Vallès Occidental)
39. El Cogulló (Sallent, Bages)
40. Sant Miquel de Sorba (Montmajor, Berguedà)
41. El Vilaró, o Anseresa (Olius, Solsonès)
42. Adarró - Darró (Vilanova i la Geltrú, Garraf)
43. Olèrdola (Garraf)
44. Timba de Santa Bàrbara (Castellet, Garraf)
45. Fondo del Roig (Cunit, Baix Penedès)
46. Alorda Park - les Toixoneres - la Ciutadella (Calafell, Baix Penedès)
47. L'Argilera (Calafell, Baix Penedès)
48. Les Guàrdies (el Vendrell, Baix Penedès)
49. Masies de Sant Miquel (Banyeres del Penedès, Baix Penedès)
50. Can Posastres (Sant Martí Sarroca, Alt Penedès)
51. Mas Castellar (Santa Margarida i els Monjos, Alt Penedès)
52. Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès)
53. L'Era del Castell (el Catllar, Tarragonès)
54. El Mèdol (Tarragonès)
55. Kese-Tarakon (Tarragona, Tarragonès)
56. El Vilar (Valls, Alt Camp)
57. Fontscaldes (Alt Camp)
58. La Mussara (Baix Camp)
59. Santa Anna
60. L'Areny (Montroig del Camp, Baix Camp)
61. Els Estinclells (Verdú, Urgell)
62. Molí de l'Espigol (Tornabous, Urgell)
63. La Pedrera (necròpoli) (Vallfogona de Balaguer, la Noguera)
64. Cova Colomera (Sant Esteve de la Sarga, Pallars Jussà)
65. Tossal de Tenalles (Sidamon, Pla d'Urgell)
66. Els Vilars (Arbeca, Garrigues)
67. Iltirta (Lleida, Segrià)
68. Genó
69. Minferri
70. El Calvari (el Molar, Priorat)
71. El Puig Roig (el Masroig, Priorat)
72. El Castellet de Bayoles (Tivissa, Ribera d'Ebre)
73. Barranc de Gàfols (Ginestar, Ribera d'Ebre)
74. Barranc de Sant Antoni (Ginestar, Ribera d'Ebre)
75. Aldovesta (Benifallet, Ribera d'Ebre)
76. Castellot de la Roca Roja (Benifallet, Ribera d'Ebre)
77. Tortosa (*Hibera?*) (Ribera d'Ebre)
78. Mas de Mussols, o la Palma (necròpoli) (Tortosa, Baix Ebre)
79. Mianes (necròpoli) (Santa Bàrbara, Baix Ebre)
80. El Coll del Moro (Gandesa, Terra Alta)
81. Sant Antoni (Calaceit, el Matarranya)
82. Tossal Montañés (la Vall del Tormo)
83. Tossal del Moro (Pinyeres, Terra Alta)
84. El Taratrato (Alcanyís)
85. Cabezo de Alcalá (Azaila)
86. *Celse* (Velilla de Ebro)
87. *Bolscan-Olsca* (Osca)
88. *Iacca* (Jaca)
89. *Salduie* (Saragossa)
90. La Ferradura (Ulldecona, Montsià)
91. Sant Jaume-Mas d'en Serrà (Alcanar, Montsià)
92. La Moleta del Remei (Alcanar, Montsià)
93. El Perengil (Vinaròs, Baix Maestrat)
94. Puig de la Misericòrdia (Vinaròs, Baix Maestrat)
95. Puig de la Nau (Benicarló, Baix Maestrat)
96. Los Cabañiles (Sucaina, Alt Millars)
97. Torre de la Sal (Cabanes, Plana Alta)
98. La Punta d'Orlell (la Vall d'Uixó, Plana Baixa)
99. Santa Bàrbara (la Vilavella de Nules, Plana Baixa)
100. Sagunt (Camp de Morvedre)
101. Castellet de Bernabé (Llíria, Camp del Túria)
102. El Puntal dels Llops (Olocau, Camp del Túria)
103. Tossal de Sant Miquel (Llíria, Camp del Túria)

43 Olèrdola (Garraf)

Museu d'Arqueologia de Catalunya

[El MAC](#)
[Seus](#)
[Jaciments](#)
[Rutes](#)
[Exposicions](#)
[Agenda](#)
[Educació](#)
[Recerca](#)
[Publicacions](#)
[Premsa](#)
[Comunitat](#)

La seu d'Olèrdola

Seus
Barcelona
CASC
Empúries
Girona
Olèrdola
Presentació
Informació per a la visita
Jaciment i Centre d'Interpretació
Exposicions
Activitats
Oferta educativa
Publicacions
Recerca i conservació
Altres serveis
Ullastret

[Home](#) / [Seus](#) / [Olèrdola](#) / [Presentació](#)

Presentació

La muntanya d'Olèrdola ha estat un enclavament estratègic amb assentaments de diversa intensitat des de l'edat del bronze (poc menys de 4.000 anys enrere) fins ben entrat el segle XX.

Dels primers pobladors ens han arribat les troballes d'una sepultura tumular situada prop de l'actual zona d'entrada. El primer assentament protegit per una muralla data dels inicis de l'edat del ferro (segle VIII - inici del segle VI aC). Entre el segle V - IV i I aC, Olèrdola va ser ocupada pels cessetans, un dels pobles ibers que ocupava la zona costanera catalana. L'oppidum (poblat fortificat) iber era de considerable extensió (3,5 ha) i els seus habitants s'instal·laren a la part baixa de la plataforma rociosa, adaptant l'estructura

preurbana a l'orografia del terreny i aprofitant la muralla ja existent. A la dreta de la porta d'entrada del recinte s'hi concentraven diversos tallers artesans que funcionaren entre el segle IV i la fi del segle III aC, entre ells una tintoreria i/o adoberia única documentada al món iber.

Als inicis del segle I aC els romans establiren un campament militar a fi de controlar el territori i en especial la via d'accés cap a Tàrraco, capital de la Província Hispania Citerior, que travessava la plana penedesenca. De l'empremta romana en resten a Olèrdola tres grans obres: la muralla, la cisterna (360 m2 de capacitat) i la torre-talaia situada al cim, a més de dues pedreres. Fou abandonada quan el territori es romanitzà (entorn el 25 aC).

Quasi mil anys més tard, a l'alta edat mitjana, el recinte fortificat va tornar a ésser habitat. Segons la documentació, Olèrdola fou "fundada" l'any 929 per Sunyer, comte de Barcelona, que va fer construir una muralla perimetral, les esglésies de Sant Miquel (dins muralla) i de Santa Maria (fora muralla) i el castell. Al llarg del segle X, en el marc de les lluites territorials entre cristians i musulmans, el *castrum* d'Olèrdola tingué un destacat paper en el control i defensa de la Marca sud del Comtat de Barcelona. A mitjan segle XI, enmig de la revolta feudal contra el poder dels comtes, prengué especial protagonisme l'autoproclamat príncep d'Olèrdola, Mir Geribert, principal impulsor de l'aixecament.

A inicis del segle XII, s'inicia la decadència d'Olèrdola i el desplaçament de la població vers la plana. L'estructura urbana del vilatge altmedieval mostra dos nuclis: dins el recinte fortificat es trobava, a la part superior, la zona militar, amb el castell i, més avall, l'àrea sacra, amb l'església i la necròpolis. Ocupant la part mitjana de la plataforma rociosa hi havia una àrea d'activitat econòmica: premsa i celler de vi, la cisterna romana de nou en ús, la pedrera romana reoberta, un graner i altres. La part baixa de la muntanya era ocupada per les cases de pagesos benestants i per tallers d'artesans, entre ells un ferrer, que s'obrien al carrer principal entorn la porta d'entrada. La *civitas* s'estenia fora de les muralles, essent l'indret més conegut el Pla dels Albats, amb l'església de Santa Maria i la seva necròpolis de tombes antropomorfes u olèrdolanes. L'església de Sant Miquel va ser parroquial fins el 1884, moment en que el Bisbat de Barcelona la va vendre juntament amb tot el recinte i el lloc passà a ser una explotació agrícola.

L'any 1963 la Diputació de Barcelona va adquirir la finca. El mes de novembre de 1971, després d'algunes reformes a l'església i la construcció d'un nou edifici en el lloc ocupat per una antiga masia-rectoria, el conjunt monumental d'Olèrdola s'obre al públic. Des de 1995 el conjunt històric d'Olèrdola és una de les seus del Museu d'Arqueologia de Catalunya. Olèrdola va ser declarada Bé Cultural d'Interès Nacional l'any 1931 i Bé d'Interès Cultural (BIC).

El Conjunt Monumental d'Olèrdola forma part de la [Ruta dels Ibers](#).

MAC Olèrdola

Castell d'Olèrdola

08734 Olèrdola (Alt Penedès)
Tel. 93 890 14 20 / 675 78 29 36

Informació i difusió

Museu d'Arqueologia de Catalunya
Passeig de Santa Madrona, 39-41
08038 Barcelona
Tel. 93 423 21 49
Fax 93 424 56 30
difusiomac.cultura@gencat.cat

[+ info](#)

EQUIP HUMÀ

VISITA VIRTUAL A OLÈRDOLA

La seu d'Olèrdola

Jaciment i Centre d'Interpretació

Recinte arqueològic

L'home ha deixat la seva empremta a Olèrdola des de l'edat del bronze fins a l'actualitat.

Centre d'Interpretació

L'actual Centre d'Interpretació del conjunt històric d'Olèrdola ocupa part d'un edifici de nova planta. Anteriorment, en el mateix indret, s'hi ubicava l'antiga masia-rectoria, enderrocada l'any 1967 per aixecar el nou equipament, un bell edifici d'arquitectura rural penedesenca.

Un passeig virtual per Olèrdola

Descobreix el conjunt monumental a través d'un recorregut interactiu.

Recinte arqueològic

L'home ha deixat la seva empremta a Olèrdola des de l'edat del bronze fins a l'actualitat.

La privilegiada situació estratègica, les cingleres que envolten la muntanya la fan inexpugnable, i les abundants fonts de l'entorn han estat els elements clau de l'ocupació humana.

Durada aproximada: 1 hora

Itinerari

[Muralla romana](#)

[Cisterna romana \(segles II-I aC\)](#)

[Àrea de premsat i celler medieval \(segles XI-XII\)](#)

[Casa ibèrica \(segles III-II aC\)](#)

[Cases i sitges medievals \(segles X-XIII\)](#)

[Pedrera romana i medieval \(segles II-I aC / segles X-XI\)](#)

[Església de Sant Miquel](#)

[Necròpolis de Sant Miquel \(segles IX/X - XX\)](#)

[Castell Medieval](#)

[Talaia Romana \(segle I aC\)](#)

[Muralla medieval \(segle X\)](#)

[Carrer medieval \(segles X-XII\)](#)

[Muralla preibera i ibera \(segles VIII-I aC\)](#)

[Tintoreria/Adoberia ibèrica \(segle III aC\)](#)

[Edifici medieval \(segle XII\)](#)

[Estructures medievals \(segles XI-XII\)](#)

[El Pla dels Albats \(segles X-XII\)](#)

[Capella de Santa Maria \(segles X - XII\)](#)

[Necròpolis del Pla dels Albats](#)

Muralla romana

[següent >>](#)

A finals del segle II aC o inici de la següent centúria, els romans aixecaren una muralla en la part menys protegida de la plataforma rocosa olèrdolana. D'un extrem a l'altre del penya-segat, la muralla està feta amb blocs de pedra poligonals i presenta una única porta central i quatre torres disposades al llarg d'un tram lineal de 145 m adaptat a la configuració del terreny. La muralla se sobreposa parcialment en el seu traçat a una muralla precedent (segle VII aC).

La construcció de la muralla romana d'Olèrdola respon tant a les necessitats d'establir un punt de control territorial com a l'interès propagandístic i propagador de la civilització romana enfront dels ibers indígenes. Defensava l'únic punt de la muntanya que no estava envoltat de cingleres.

[View as slideshow](#)

Torre

Muralla romana

Porta d'ent...

Cisterna romana (segles II-I aC)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

La cisterna, excavada íntegrament a la roca, va ser construïda probablement a finals del segle II aC o inicis de la següent centúria. Servia per emmagatzemar l'aigua de pluja, que era recollida de la part superior de la muntanya i conduïda a través de dos canals fins a una petita bassa situada davant la cisterna que feia de filtre. Aquí hi quedaven dipositades pedres i fang, passant l'aigua neta, a través d'un sobreeixidor, cap a la gran cisterna. Les escales permetien baixar per netejar-la. La seva capacitat és de 350.000 l. Va ser aprofitada en època medieval per a subministrar aigua a la població i més endavant per a regar els camps de conreu.

[View as slideshow](#)

Cisterna

Cisterna

Cisterna

Cisterna

Detall de l...

La seu d'Olèrdola

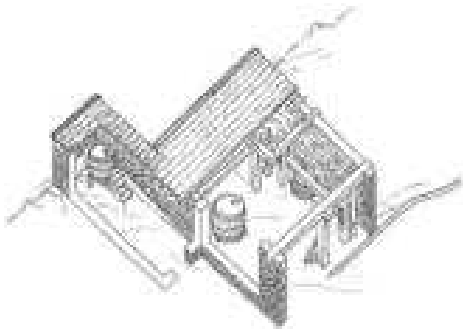
Àrea de premsat i celler medieval (segles XI-XII)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

El conreu de la vinya i l'elaboració de vi es troben àmpliament documentades a Olèrdola. Entre el dipòsit d'aigua i la cinglera de ponent s'hi ubicava, en època altmedieval, una àrea amb dues premses on es premsava raïm per obtenir vi i un petit celler on es guardava en bótes.

Es tracta d'un espai de considerables dimensions en el qual destaquen elements diversos treballats en la pedra i relacionats amb les tasques de premsa: cubetes circulars -bases de les premses-, encaixos per als arbres de la premsa, forats de pal, basses.

[View as slideshow](#)

Restitució...

Cisterna i...

Premsa de vi

La seu d'Olèrdola

Casa ibèrica (segles III-II aC)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

A l'extrem nord-est de la pedrera s'han conservat alguns habitacles de l'antic oppidum (poblat fortificat) iber. Les cases estaven excavades parcialment a la roca, tot donant forma horitzontal al sòl i deixant banquetes on s'hi assentaven els murs, de pedra i fang. La zona posterior de la casa era en bona part de pedra mentre que a la façana s'obria un carrer que estava a nivell del sòl. Les estances eren de forma rectangular, amb un o dos àmbits. A la sala principal es trobava una llar de foc d'argila disposada sobre el terra.

[View as slideshow](#)

Restitució...

Casa ibèrica

Cases i sitges medievals (segles X-XIII)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

De les cases i carrers medievals han perdurat aquells elements excavats a la roca: sitges, banquetes dels murs, forats per a pals de fusta i altres encaixos, canalitzacions, escales... Durant l'època medieval, la part urbana ocupava l'espai situat entre la muralla romana i la zona d'activitats econòmiques entorn la pedrera i la cisterna. Per construir les cases utilitzaven la mateixa tècnica que els ibers. Les cases cristianes tenien una sitja per emmagatzemar-hi aliments com el gra i també una llar d'argila al terra. Totalment excavades a la roca, les sitges són un dels elements més característics de l'Olèrdola medieval. El cereal emmagatzemat era suficient per alimentar una família durant un any.

[View as slideshow](#)

Sitja

Sitja

Pedrera romana i medieval (segles II-I aC / segles X-XI)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

La pedra de la muntanya d'Olèrdola és calcària recifal tova i fàcil de treballar. Es coneixen dues pedreres a cel obert utilitzades pels romans. Una d'elles està situada al peu de la muralla i, l'altra, a l'interior del recinte. D'aquesta última, els romans van extraure la pedra per edificar la muralla i la torre-talaia. Per a l'extracció dels grans blocs practicaven l'obertura de trinxeres que delimitaven les quatre cares del bloc i permetien desprendre'l de la roca amb l'ajut de tascons de fusta o ferro.

Una part de la pedrera es continuà explotant en època medieval, per tal de treure la pedra en blocs per aixecar l'església, la muralla i el castell, situats ben prop.

[View as slideshow](#)

Pedrera

Pedrera

Pedrera

Església de Sant Miquel

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Destacant sobre l'horitzó, volgudament separada de la part baixa del recinte, s'eleva la silueta allargassada de la l'església, element distintiu de la muntanya. Entre els anys 2007 i 2008 s'ha portat a terme [la restauració](#) de l'edifici i el seu entorn, prèvia intervenció arqueològica que ha permès conèixer molt millor l'evolució històrica del complex.

Sobre una primera necròpolis cristiana, entorn el 929 s'aixecà un temple d'estil preromànic, de tres naus, del qual avui sols es conserva l'absidiola nord. Manat construir pel comte de Barcelona Sunyer, va ser consagrat l'any 935 sota l'advocació de Sant Miquel i de Sant Pere.

A l'inici del segle XI es bastí sobre l'església preromànica un auster edifici romànic d'una sola nau i coberta de fusta i teula, amb dues entrades situades a la façana sud. A inicis del segle XII es modificà profundament amb una nova coberta de pedra, un cimbori amb campanar de torre i una nova porta a la façana de ponent, després de quedar les anteriors inutilitzades.

Si bé a partir del segle XII Olèrdola va començar a despoblar-se, l'església continuà en ús fins l'any 1884. Devastada durant la Guerra del Francès i la Guerra Civil, només resta l'espadanya com a testimoni dels darrers segles, després que entorn el 1970 s'enderroqués una capella barroca que sobresortia de l'edifici. Les diverses restauracions dutes a terme han eliminat els elements arquitectònics posteriors al segle XII, permetent contemplar l'església amb l'aspecte que tindria aleshores.

[View as slideshow](#)

Vista aèria

Vista aèria

Vista aèria

Entrada

Portalada r...

Església

La seu d'Olèrdola

Restauració de Sant Miquel

Rehabilitació arquitectònica de l'església de Sant Miquel d'Olèrdola

La intervenció arquitectònica s'ha fonamentat en el respecte als sistemes constructius tradicionals. S'han recuperat les parts de l'església que es consideren imprescindibles per a la seva comprensió i per garantir que sigui tramesa a les generacions futures en les millors condicions possibles.

Amb aquest plantejament, s'ha reconstruït el campanar d'espada i les cobertes exteriors. També s'ha restaurat les façanes i l'interior de l'església de manera que pugui ser visitable i escenari per

acollir activitats diverses. Els criteris que han regit la intervenció són l'austeritat i la cerca de l'essència del monument, és a dir, del respecte pel contrast i documentació de les fases constructives. La il·luminació es presenta com l'única aportació exterior de l'edifici. En darrer lloc, s'ha adequat l'entorn posant de manifest els enterraments i les estructures històriques que s'hi ha localitzat.

Arquitectes: Mercè Costa i Iñaki Oscáriz amb la col·laboració de Kathleen A. Lindstrom

Excavacions arqueològiques: Àlex Vidal, Pedro Otiña i Núria Molist (MAC)

- ✦ Restauració finançada per la Direcció General del Patrimoni Cultural, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

Per a més informació:

Necròpolis de Sant Miquel (segles IX/X - XX)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Entorn de l'església es troba la necròpolis medieval i el cementiri modern. Els primers enterraments són anteriors a l'església preromànica. Dels segles X i XI es conserven nombroses tombes antropomorfes excavades a la roca, substituïdes al segle XII per tombes antropomorfes construïdes amb blocs de pedra. La tipologia de sepultures va variant al llarg del segle, fins arribar als nínxols i panteons més moderns. El cementiri estava protegit per una tanca que avui encara es conserva, però de menor altura.

Les sepultures antropomorfes són característiques de l'alta edat mitjana. La tomba era excavada a la roca amb la forma del cos humà. Reben també el nom de sepultures olerdolanes, en ser Olèrdola un dels primers llocs on van ser identificades.

[View as slideshow](#)

Restitució...

Tombes antr...

Tomba antro...

La seu d'Olèrdola

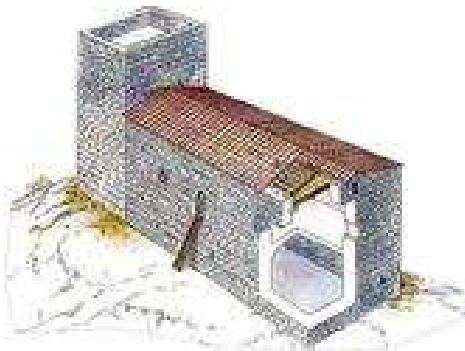
Castell Medieval

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Aprofitant la talaia romana i adossada a ella, es va edificar el castell al cim de la muntanya. L'edifici tenia usos militars i administratius i era la residència dels castellans, administradors del vilatge en nom del comte de Barcelona.

De l'edifici, de diversos pisos, es conserva una gran sala rectangular que estava coberta per una volta de pedra i morter. Aquesta volta, avui molt enrunada, va estar parcialment dempeus fins ben entrat el segle XX.

[View as slideshow](#)

Restitució...

Vista aèria...

Paret septe...

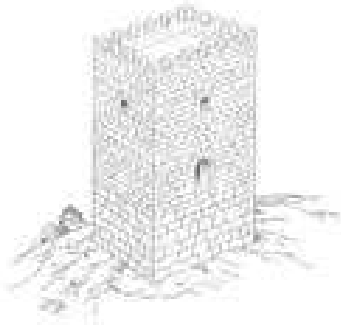
La seu d'Olèrdola

Talaia Romana (segle I aC)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

En el punt culminant de la plataforma olerdolana es conserven les restes de la torre de guaita romana, aixecada amb la finalitat de controlar tant la plana del Penedès com la costa, amb els suports visual d'altres torres estratègicament situades. La talaia, de planta rectangular, està feta amb grans blocs regulars de pedra (*opus quadratum*) que folren la cara exterior i interior. Va ser excavada el 1920 i avui en dia és visible l'interior. Una escala de ferro en un dels angles ens recorda l'ús de la torre durant la Guerra Civil.

[View as slideshow](#)

Restitució...

Talaia

La seu d'Olèrdola

Muralla medieval (segle X)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Així com les muralles preibèrica i romana tancaven la muntanya pel punt més accessible, durant el període altmedieval, el comte Sunyer completà la defensa d'Olèrdola amb una muralla per sobre de la cinglera. Olèrdola esdevenia, d'aquesta manera, un punt fronterer estratègic. Alhora que mur de defensa, tot i que d'escassa gruixària, feia de paret posterior dels habitatges.

[View as slideshow](#)

Pany de mur...

Pany de mur...

Carrer medieval (segles X-XII)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Situat a l'últim tram de la muralla medieval, ens trobem aquest carrer amb escales tallades a la roca i un canal central per a l'evacuació de les aigües pluvials. A banda i banda del carrer es troben els habitatges.

[View as slideshow](#)

Restitució...

Carrer

Muralla preibera i ibera (segles VIII-I aC)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

La primera muralla fou construïda a l'inici de l'edat del ferro i tancava, com la muralla romana, l'istme. Va ser aprofitada pels ibers, amb lleugeres reformes que afectaren sobretot el sistema de protecció de l'entrada. La porta estava situada al mateix emplaçament que avui dia.

Sota la muralla preibera es localitzaren les restes de les primeres ocupacions de l'indret, sent la més destacada un túmul funerari que es data de l'edat del Bronze (entorn el 1500 aC).

[View as slideshow](#)

Restitució...

Muralla pre...

Muralla pre...

La seu d'Olèrdola

Tintoreria/Adoberia ibèrica (segle III aC)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

A l'entrada del recinte es trobaven diversos tallers artesans, entre ells una tintoreria / adoberia i un taller metal·lúrgic. La tintoreria estava conformada per tres espais: un edifici cobert del que coneixem tres estances on es tenyia i s'emmagatzemava material, un espai central obert possiblement porticat on discorre un canal i s'hi troben diverses cubetes per remullar i esbaldir les peces i un darrer espai, un pati obert, on s'eixugarien i on també es feia la molta de diversos productes vegetals i minerals necessaris en el procés.

El taller metal·lúrgic no és visible, ja que es troba sota les restes de les cases medievals

Sota l'actual vial d'entrada, visible en part, es troben les restes del carrer ibèric (sòl de roca l·lisa) i romà (nivell de graves en una cota similar a l'actual). Els diversos carrers d'època medievals trobaven per sobre del nivell de l'actual vial.

[View as slideshow](#)

Vista aèria

Tintoreria

Cubeta de t...

Restitució..

Restitució..

Restitució..

La seu d'Olèrdola

Edifici medieval (segle XII)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Els treballs arqueològics han permès documentar diverses etapes constructives d'època medieval entre els segles X i XII, amb cinc etapes en total, símbol inequívoc d'una etapa convulsa. En els primers moments de l'ocupació medieval no es va ocupar l'espai interior de la muralla. Més endavant, es poblà de sitges excavades en la terra, de poca consistència. Les sitges donaren pas a construccions de pedra. S'hi succeïren fins a tres urbanitzacions diferents quan a orientació, mides i funcionalitats.

Al segle XI s'hi aixecà un edifici de forma irregular del qual en destaca la gran entrada i els petits habitacles que donen al carrer principal, possiblement tallers artesans, avui visibles. En un d'aquests espais hi havia un ferrer, dedicat entre altres coses a ferrar cavalls i a reparar les petites eines del camp.

[View as slideshow](#)

Restitució...

Ferreria

La seu d'Olèrdola

Estructures medievals (segles XI-XII)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Tot aprofitant una petita plataforma de la cinglera de ponent es troben aquestes cases, a l'exterior del recinte, de les quals podem observar una curiosa sitja-cisterna i nombrosos forats i encaixos. És probable que es tracti també d'un espai artesanal, la funcionalitat del qual se'ns escap

[View as slideshow](#)

Àrea de tre...

Sitja (dipò...

El Pla dels Albats (segles X-XII)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

La ciutat altmedieval s'estenia fora del recinte murat. Allà hi va créixer un nucli de població al voltant de l'església de Santa Maria. Aquest barri extramurs ocupava les dues plataformes rocoses (la de llevant, coneguda com a Pla dels Albats, i la fondalada de les Feixes) que s'obrien davant Olèrdola.

Les restes de cases excavades parcialment a la roca, i les sitges permeten evidenciar l'adaptació del traçat urbà a l'orografia del terreny i l'estructuració en terrasses.

[View as slideshow](#)

Restitució...

Vista del P...

Sitja

La seu d'Olèrdola

Capella de Santa Maria (segles X - XII)

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Citada als textos medievals com *Santa Maria foris murum*, avui el temple es troba en runes. La seva construcció fou probablement coetània a l'església preromànica de Sant Miquel (primera meitat del s. X). Tot i la manca d'intervencions arqueològiques que ho confirmin, les restes del primer temple es trobarien a pocs metres de l'edifici romànic. Aquest, parcialment dempeus, tenia una sola nau. En abandonar-se la ciutat al segle XII l'edifici entrà en ruïna. L'habitable que en conserva en un dels angles és d'època moderna.

[View as slideshow](#)

Pla dels Al...

Capella de...

Capella de...

La seu d'Olèrdola

Necròpolis del Pla dels Albats

[<< anterior](#)

Entorn la capella es troba la necròpolis. Actualment es coneixen prop d'un centenar de tombes antropomorfes o olerdolanes del mateix tipus que es troben a l'interior del recinte. Les sepultures estan excavades a la roca i moltes d'elles pertanyen de neonats i infants: són els albats (nadons morts abans de rebre els Sagraments o tenir ús de raó), nom que ha donat origen al topònim de l'indret.

[View as slideshow](#)

Necròpolis...

Tomba antro...

Detall de l...

La seu d'Olèrdola

Centre d'Interpretació

L'actual Centre d'Interpretació del conjunt històric d'Olèrdola ocupa part d'un edifici de nova planta. Anteriorment, en el mateix indret, s'hi ubicava l'antiga masia-rectoria, enderrocada l'any 1967 per aixecar el nou equipament, un bell edifici d'arquitectura rural penedesenca.

L'arquitecte encarregat fou Camil Pallars, de l'aleshores *Servicio de Conservación y Restauración de Monumentos*, de la Diputació de Barcelona. El 7 de novembre de 1971, s'obria al públic el recinte arqueològic i s'inaugurava el Museu Monogràfic.

L'any 1998 es reformà l'espai arquitectònic i el discurs museogràfic per adaptar-ho a les noves necessitats. El Centre d'Interpretació s'estructura en diversos àmbits que permeten entendre quan i com l'home ha ocupat Olèrdola i ha transformat

el seu entorn.

Olèrdola i el seu entorn

Ús i transformació d'un territori

4.000 anys d'història. De la primera cabana a l'actualitat

Història i mode de vida dels objectes

Olèrdola i el seu entorn

Olèrdola no es pot entendre sense la relació intrínseca que manté amb la plana penedesenca, el massís del Garraf i la serralada prelitoral. Dins d'aquest entorn geogràfic se situa la muntanya de Sant Miquel, que domina visualment el territori i que a l'antiguitat dominava també social i econòmicament.

Avui, Olèrdola és alhora un parc arqueològic de 20 ha (propietat i gestionat per la Generalitat de Catalunya) i un parc natural que l'envolta, de 608 ha (gestionat per la Diputació de Barcelona).

Muntanya d'Olèrdola

La seu d'Olèrdola

Ús i transformació d'un territori

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

La idònia situació estratègica de la muntanya de Sant Miquel, el seu espadat turó i els recursos hídrics, foren elements clau que afavoriren l'ocupació d'Olèrdola. L'ús, l'adequació i la transformació dels recursos naturals per poder viure a la plataforma rocosa i l'explotació del seu entorn permeten entendre la relació que s'hi establí entre la muntanya, el seu entorn i els homes que hi habitaren.

[View as slideshow](#)

Muntanya d'...

La seu d'Olèrdola

4.000 anys d'història. De la primera cabana a l'actualitat

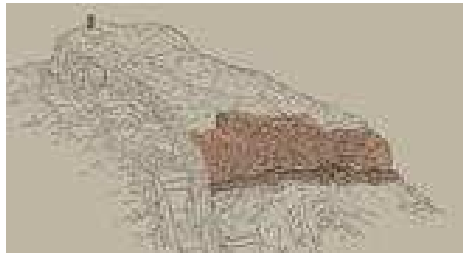
[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Recorregut històric a través a de les etapes en què Olèrdola va ser habitada: les primeres cabanes a l'edat del bronze, el primer poblat emmurallat a l'inici de l'edat de ferro i l'*oppidum* iber, la fortificació romana, el vilatge cristià i el despoblament, abandonó i l'actual conversió en parc natural i arqueològic (al llarg de les etapes moderna i contemporània).

[View as slideshow](#)

Poblat ibèric

Fortificaci...

Ciutat medi...

La seu d'Olèrdola

Història i mode de vida dels objectes

[<< anterior](#)

El Centre d'Interpretació del conjunt monumental d'Olèrdola, mostra una selecció de les peces més significatives trobades al jaciment, que il·lustren i complementen l'evolució històrica i ens apropen a la quotidianitat d'aquells homes i dones que naixeren, visqueren i moriren a Olèrdola.

[Prehistòria](#)

[Època ibèrica](#)

[Època romana](#)

[Època medieval](#)

[View as slideshow](#)

Prehistòria

[següent >>](#)

Els primers habitants d'Olèrdola que han estat documentats es situen en el període del calcolític o bronze antic (1.800-800 aC). Segurament, es tractava de campaments estacionals instal·lats durant curts períodes de temps. A les petites valls que envolten la plataforma olèrdolana s'han trobat pintures rupestres en coves i abrics, a més de vasos ceràmics, destrals polides i eines de sílex.

No serà fins a l'inici de l'edat de ferro (900-650 aC) que es documenti a la plataforma un hàbitat estable i més o menys organitzat. És en aquest moment que es construeix la primera muralla que

delimita l'assentament.

[View as slideshow](#)

Punta de sa...

Dent de falç

Dent de falç

Tassa

Punta de sa...

Vas campani...

Època ibèrica

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

Entre els segles V i I aC o potser abans, Olèrdola va ser habitada pels ibers, que pertanyien al poble dels cessetans. Va ser un poblat important de considerable extensió i amb nombrosos habitants, estretament relacionat amb Kesse, capital del poble cessetà situada potser a l'actual Tarragona o bé prop de Valls. Reaprofitaren la muralla existent i aixecaren un poblat que ocupava la meitat de la plataforma adaptant les cases i els carrers a l'orografia de la muntanya.

[View as slideshow](#)

Tobera de f...

As ibèric d...

Anell amb ànec

Ostraka

Ostraka

Alabastró

Època romana

[<< anterior](#) | [següent >>](#)

A finals del segle II aC o inici del segle I aC, els romans van escollir la muntanya d'Olèrdola, poblada pels ibers cessetans, per establir-hi una fortificació militar de control sobre el territori. L'objectiu era controlar la via Heràclea que recorria la costa mediterrània ibèrica al seu pas pel Penedès, connectant amb una àmplia xarxa de torres de vigilància.

La fortificació es va aixecar en un moment de certa inestabilitat: les anomenades Guerres Sertorianes entre dues faccions romanes. Calia, doncs, protegir la capital, Tàrraco. Els romans

deixaren a Olèrdola tres grans obres: la muralla, la torre talaia, situada al punt més elevat de la muntanya, i la gran cisterna d'emmagatzematge d'aigua.

[View as slideshow](#)

Pinces de d...

Arracada

Braçalet

Moneda dels...

Unça de Roma

Conjunt cer...

Època medieval

[<< anterior](#)

Olèrdola va ser abandonada en el moment en que el territori va estar totalment romanitzat, el període conegut com a Pau Romana (finals del segle I aC). Va restar deshabitada prop d'un mil·lenni, tot i que no es descarta alguna ocupació puntual d'acord amb algunes de les troballes ocasionals.

L'època de màxim esplendor de la muntanya va ser sens dubte durant l'edat mitjana. Olèrdola va representar un destacat paper en el control i repoblació del territori sud de la Marca Hispànica, primer formant part de la seva zarxa

defensiva i més tard com a nucli feudal important de l'extrem meridional del comtat de Barcelona. A cavall entre els segles IX i X, moment de forta inestabilitat, la seva situació estratègica i l'existència de les muralles van propiciar una nova ocupació.

[View as slideshow](#)

Patena

Calze

Contenidor..

Diner tern..

Eina de ferrer

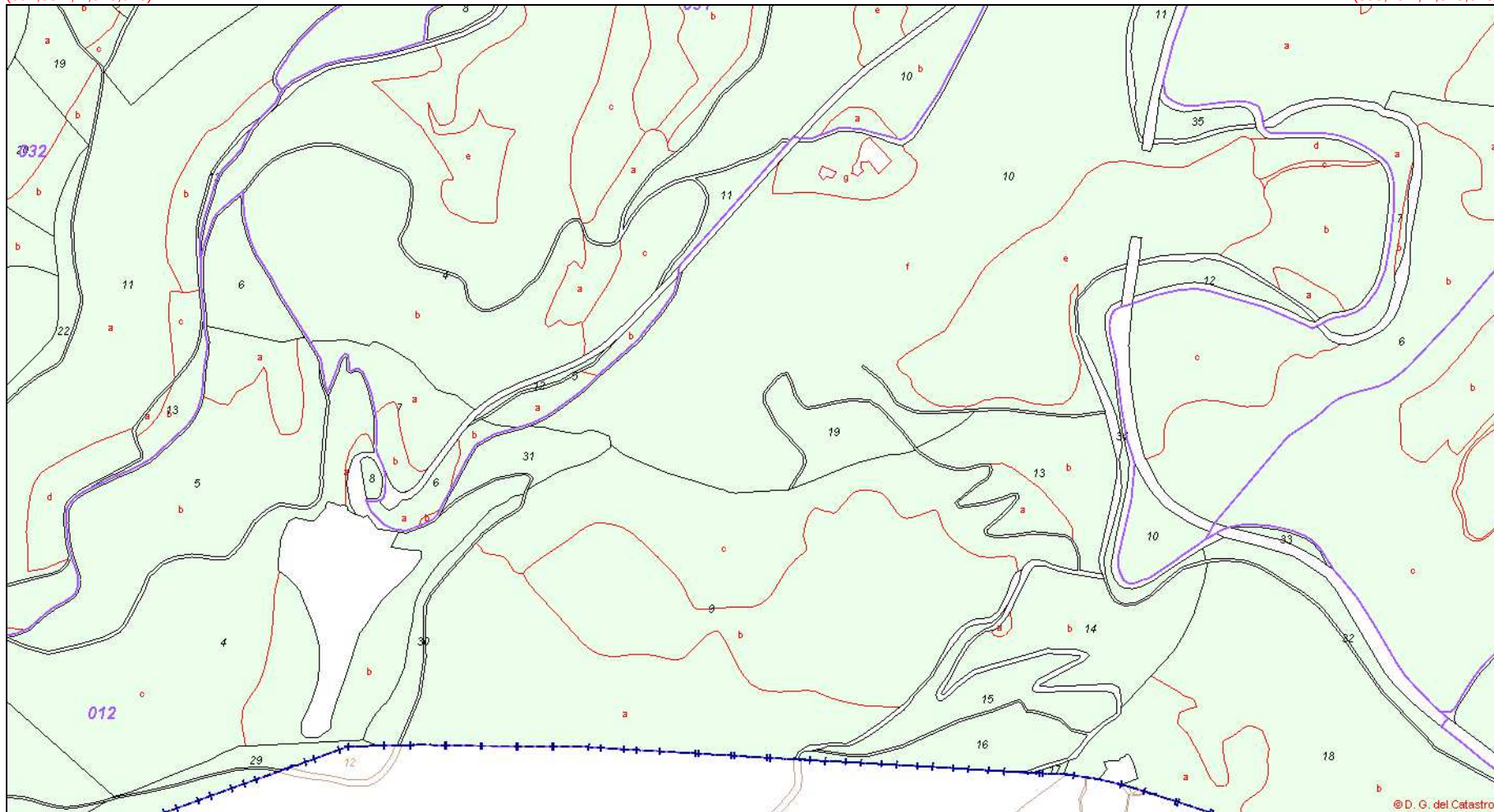
Capitell ta...

ESCALA 1:8,000
100m 0 100 200m

(391,534 ; 4,573,975)

(393,454 ; 4,573,975)

(391,534 ; 4,572,935)

(393,454 ; 4,572,935)

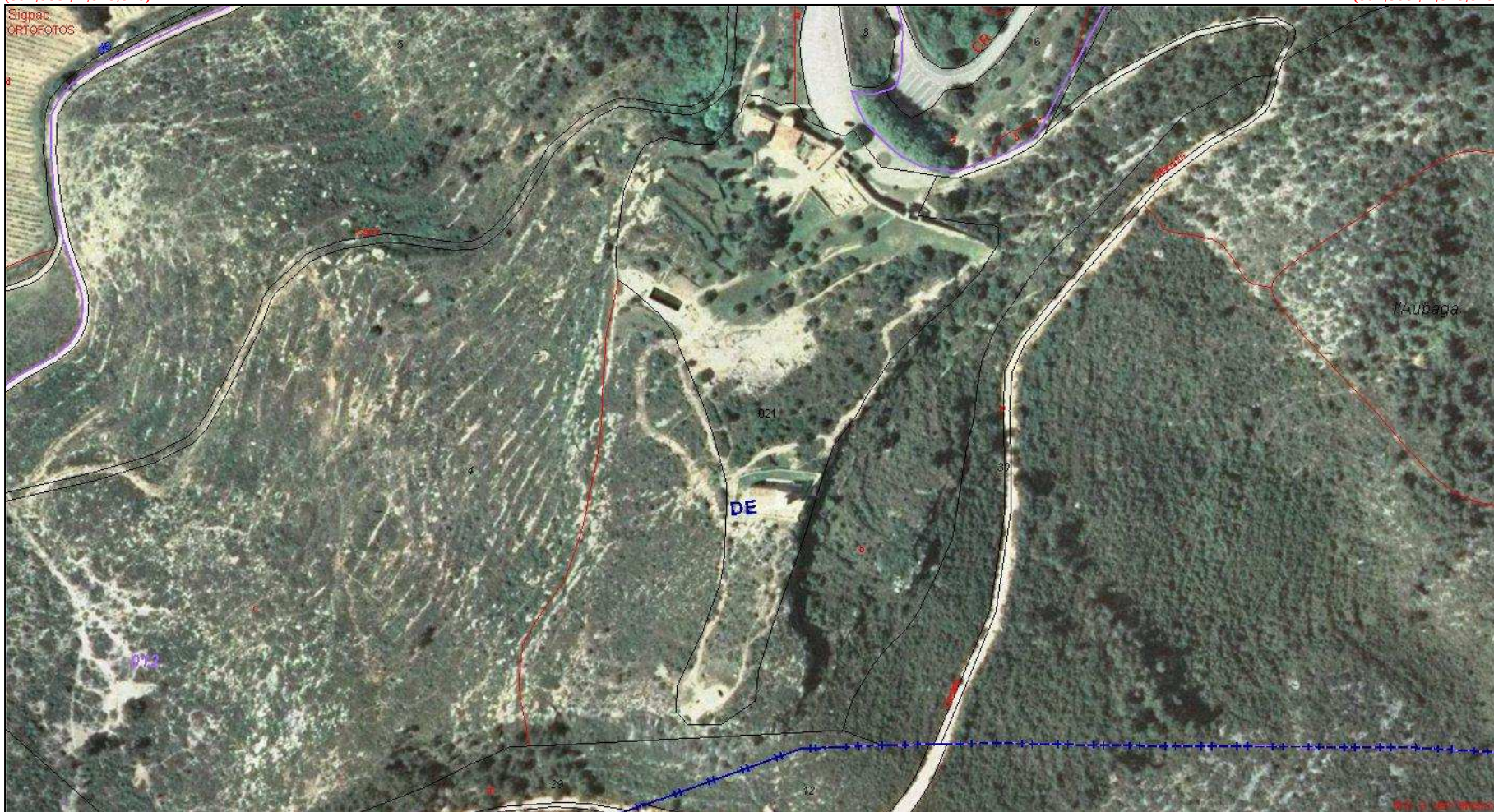

ESCALA 1:3,000

50m 0 50 100m

(391,588 ; 4,573,379)

(392,308 ; 4,573,379)

(391,588 ; 4,572,989)

(392,308 ; 4,572,989)

46 Alorda Park
Les Toixoneres
La Ciutadella
(Calafell - Baix Penedès)

Ciutadella ibèrica de Calafell

Alorda Park
Ciutadella ibèrica de Calafell

Reconstrucció gràfica de l'antiga ciutadella ibèrica de Calafell

País	 Catalunya
Coordenades	
Període	Segle VI aC - segle II aC
Excavacions	Des de 1980
Gestor	Grup de recerca d'Arqueologia Clàssica, Protohistòrica i Egípcia i grup de Didàctica del Patrimoni (DIDPATRI) de la Universitat de Barcelona
Arqueòlegs	Joan Sanmartí, Joan Santacana i Francesc Xavier Hernández
Troballes	Muralles, torres defensives, portes d'accés, un palau i nombroses dependències

La **ciutadella ibèrica de Calafell** és el nom amb què es coneix el jaciment arqueològic d'**Alorda Park**, situat a Calafell, Baix Penedès. Fou habitat per la tribu ibera dels cossetans i probablement fou destruïda amb l'arribada dels romans. La singularitat d'aquest jaciment és que durant els anys 90 es va reconstruir una reproducció de l'antic assentament iber sobre els mateixos fonaments. També és coneguda com la *Ciutadella de les Toixoneres*.^[1]

Vista de la reconstrucció de la ciutadella ibèrica de Calafell

Història

L'assentament, davant del mar, és un recinte fortificat que es va fundar a principis del segle VI aC, durant l'època ibèrica. S'ha relacionat amb la seu d'un cabdillatge de la tribu ibera dels cossetans. Era un poblat envoltat per potents muralles amb torres de defensa, portes d'accés, un palau i nombroses dependències. Hauria tingut uns 60 habitants. A finals del segle IV aC s'hi dugueren a terme grans reformes i finalment fou abandonat probablement per la crisi bèl·lica de la Segona Guerra Púnica, quan el cònsol Cató el Vell va aixafar la revolta general de tribus ibèriques contra Roma, al segle II aC.

Història de la investigació

Es tracta d'un conjunt arqueològic excavat des de 1980 pels arqueòlegs Joan Santacana i Joan Sanmartí. La particularitat d'aquest jaciment és que es tracta del primer jaciment arqueològic de la Península ibèrica que ha estat reconstruït amb tècniques d'arqueologia experimental, és a dir, que sobre de les restes del jaciment s'hi ha reconstruït un nou poblat simulant el de

debò. Això fou possible gràcies a un projecte dissenyat i executat per Joan Santacana entre 1992 i 1994. Es tracta d'un exemple de reconstrucció arquitectònica d'un jaciment arqueològic, així com de museografia didàctica. La reconstrucció permet veure i entrar a les cases, caminar pel camí de ronda de les muralles, pujar a les torres, així com examinar els objectes de la cultura material dels cossetans.

Reconstrucció

L'any 1992, es va iniciar la reconstrucció d'una bona part de l'assentament seguint models dels països nòrdics, en especial del jaciment de l'Edat del Ferro d'Eketorp, a l'illa d'Öland de Suècia. La tasca de reconstrucció es va fer després d'un acurat estudi tècnic, i seguint pautes pròpies de l'arqueologia experimental. L'interior dels recintes van ser moblats amb rèpliques, tenint present els objectes originals trobats *in situ* a l'excavació.

Els arqueòlegs que l'han excavat i reconstruït tal com era al segle III aC han tingut com a missió principal recrear exactament com vivien els antics ibers dins d'aquella ciutadella, que per algunes restes trobades sembla ser que va ser destruïda pels romans. Una gran torre d'assalt de fusta davant de la muralla informa de com eren els setges en aquella època.

Les cases, sitges, magatzems, tallers i altres instal·lacions han estat edificats amb meticulosa exactitud, amb panells que informen els turistes de com era un dia habitual a l'interior d'aquella petita fortalesa

Ibercalafell és un grup de recreació històrica vinculat a la ciutadella ibèrica de Calafell que realitza diverses representacions de la vida dels ibers

Gestió

El projecte de la ciutadella ibèrica de Calafell està a càrrec de dos grups de recerca de la Universitat de Barcelona, el grup de recerca d'Arqueologia Clàssica, Protohistòrica i Egípcia i el grup de Didàctica del Patrimoni (DIDPATRI). Els responsables científics de la Ciutadella són el Dr Joan Sanmartí, catedràtic d'arqueologia que ha centrat la seva investigació en l'estudi de la protohistòria a la Mediterrània Occidental, particularment, en els processos socials i econòmics implicats en el desenvolupament dels estats ibèrics i de la seva dissolució en època romana imperial i republicana. Els responsables científics de la ciutadella per part del segon grup són el Dr Joan Santacana i Francesc Xavier Hernández, del departament de Didàctica de les Ciències Socials de la mateixa universitat, especialitzats en museografia didàctica i autors de múltiples projectes d'intervenció patrimonial.

La ciutadella ibèrica de Calafell, des del punt de vista de la gestió, depèn de l'Organisme Autònom Municipal, Fundació Castell de Calafell, organisme que té sota la seva responsabilitat la promoció, conservació i estudi dels elements patrimonials del municipi. Aquest organisme, com a màxim responsable, és el que exerceix, en última instància, el control tant dels projectes, com de la seva execució. Està presidit per l'alcalde de Calafell. Des del punt de vista administratiu i funcional, la ciutadella ibèrica és un equipament el desenvolupament està promogut des de l'Àrea de Serveis Personals.

La ciutadella de Calafell forma part, des del 2007, de la xarxa europea EXARC (de l'anglès *Exchange on Archaeological Research and Communication*) que agrupa jaciments arqueològics i equipaments que comparteixen la mateixa filosofia d'intervenció i els models propis de la museografia didàctica i de l'arqueologia experimental. La ciutadella ibèrica forma part des dels inicis de la Ruta dels Ibers, impulsada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona i que té com a funció, entre d'altres, estimular el turisme cultural en els jaciments d'època ibèrica. Durant el 2010 va rebre 15.605 visitants.^[2]

Vegeu també

- Llista de jaciments arqueològics de Catalunya
- Llista de poblacions ibèriques de Catalunya

Referències

- [1] AADD. *Museus i Centres de Patrimoni Cultural a Catalunya*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2010, p. 42. ISBN 84-393-5437-1.
- [2] « 24.000 turistes visiten els monuments i els museus locals de Calafell durant el 2010 (<http://www.noticiestgn.cat/2011/02/08/24-000-turistes-visiten-els-monuments-i-els-museus-locales-de-calafell-durant-el-2010/>) », 8 febrer 2011. [Consulta: 9 de febrer de 2011].

Bibliografia

- ASENSIO, D. (1996) "Les Amfora d'importància de la Ciutadella ibèrica d'Alorda Park o els Toixoneres (Calafell, Baix Penedès, Tarragona)", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 6, pp. 35-79.
- ASENSIO, D., BELART, MC, J., SANMARTÍ, J., SANTACANA, J. (2001) "Els Meulen Rotative du site ibérique d'Alorda Park (Calafell, Baix Penedès, Tarragona)", *Pyrenae*, 31-32, pp. 57-73.
- ASENSIO, D., BRUGUERA, R., CELA, X., MORER, J. (1996) "Una mina d'aigua a l'interior de la Ciutadella ibèrica d'Alorda Park (Calafell, Baix Penedès)" *Miscel • lània Penedesenca*, 1996 vol. XXIV, pàg. 107-144.
- ASENSIO, D., MORER, J., POU, J., SANMARTÍ, J., SANTACANA, J. (2005) "Evidències Arqueològiques del Procés d'emergència d'èlits aristocràtiques a la Ciutadella Ibèrica d'Alorda Park (Calafell, Baix Penedès)", *Món Ibèric Als Països Catalans*, XIII Col • loqui Internacional 'Arqueologia de Puigcerdà, Puigcerdà, vol . 1, pàg. 597-613.
- ASENSIO, D.; MORER, J. i POU, J (2003) "La Ciutadella ibèrica de Toixoneres (Calafell)", *Actes del Simposi Internacional d'Arqueologia del Baix Penedès sobre 'Territoris antics a la Mediterrània i la Cossetània oriental'*, pàg. 267-279.

- ASENSIO, D.; MORER, J.; RIGO, A. i SANMARTÍ, J. (2001) "Les formes d'Organització social i econòmica a la Cossetània ibèrica: Noves activitats sobre l'Evolució i tipologia dels assentaments entre Els Segles VI-III aC", a R Taula Rodona Internacional d'Ullastret : Territori polític i territori rural durant l'edat del ferro a la Mediterrània occidental, Monografies d'Ullastret, 2, pàg. 253-272.
- BRUGUERA, R., MORER, J., POU, J., SANMARTÍ, J., SANTACANA, J. (1996) "Organització interna de la Ciutadella ibèrica de Calafell en el segle III a C. Resultats de les Campanyes 1991-1995 ", Miscel • lània Penedesenca, 1996 vol. XXIV, pàg. 71-86.
- EQUIP D'ALORDA PARK (2002) "Els Meulen Rotative du site ibérique d'Alorda Park (Calafell, Baix Penedès, Tarragona)", a Moudros et Broyer (actes de la Table Ronde internationale, Clermond-Ferrand, 30 nov. - 2 dec. 1995), vol. II pp. 155-175.
- MASOLIVER, M (1996) "Mobiliari metàl • lic del Jaciment d'Alorda Park o de les Toixoneres (Calafell, Baix Penedès)", Miscel • lània Penedesenca, 1996 vol. XXIV, pàg. 145-160.
- POU, J., SANMARTÍ, J., SANTACANA, J. (1993) "El poblament ibèric a la Cessetània", El poblament ibèric a Catalunya, Laitània, 8, pp.183-206.
- POU, J., SANMARTÍ, J., SANTACANA, J. (1995) "La Reconstrucció del Poblat Ibèric d'Alorda Park o de les Toixoneres (Calafell, Baix Penedès)", Tribuna d'Arqueologia 1993-1994, pp. 51-62.
- POU, J., SANMARTÍ, J., SANTACANA, J. (1996) "Hipòtesis constructivisme i experimentació a la Ciutadella ibèrica de Calafell", Miscel • lània Penedesenca, 1996 vol. XXIV, pàg. 87-106.
- POU, J.; SANTACANA, J.; MORER, J., ASENSIO, D.; SAMARTÍ, J. (2001) "El projecte d'Interpretació arquitectònica de la Ciutadella ibèrica de Calafell (Baix Penedès), Dins Belart, MC, POU, J.
- SANMARTÍ, J., SANTACANA, J. (Eds. cient.) (2001): Tècniques constructivisme d'època ibèrica i experimentació arquitectònica a la Mediterrània, Actes de la I Reunió Internacional d'Arqueologia de Calafell (Calafell, 20, 21 i 22 de gener del 2000), Arqueig Mediterrània , 6, 2001, pàg. 95-115.
- SANMARTÍ, J (1996) "La ceràmica Grega fina de l'assentament ibèric d'Alorda Park (Calafell, Baix Penedès, Tarragona)", Pyrenae, 27, pàg. 117-139.
- SANMARTÍ, J., SANTACANA, J. (1992) El Poblat Ibèric d'Alorda Park. Calafell, Baix Penedès. Campanyes 1983-1988, Excavacions Arqueològiques a Catalunya, 11, Barcelona.

Enllaços externs

- Pàgina web de la Ciutadella ibèrica de Calafell (<http://www.ciutadellaiberica.com/index.php?idioma=Cat>)

Vistes parcials de la Ciutadella ibèrica de Calafell
désprés (a dalt) i abans (a baix) de la reconstrucció (Fot. dels autors)

ESCALA 1:1,500

20m 0 20 40m

(380,809 ; 4,560,976)

(381,169 ; 4,560,976)

(380,809 ; 4,560,780)

(381,169 ; 4,560,780)